

DESCOBRIR UNA EQUIVOCACIÓ...

Descobrir una equivocació poc és fer propaganda de ningú; està bé que els arbres diferents s'escriguin cartes. Tot evoluciona segons la disposició dels fils. I no pot continuar el fet que la bona farina doni mal pa. Per exemple, els cantors de baixa volada, vestits de polític, que servien per a propagar unes diades clandestines i parlaven als infants de les rates. (O, més o menys conscients, participen en la colonització anglo-saxona, que confon alliberació amb embrutiment.) Per un favor de la sort, aquells moments n'han portat uns altres en què les coses es comencen a centrar; i molt més ens hauríem redreçat si no fossin els racons que encara resten pel carrer. Perquè els rastres no ens afebleixin cal batallar de nou; així ho entén la joventut amb idees pròpies. El temps imposa necessitats i diferències i, ultra els tripijocs i els interessos, la vegetació depèn del clima. Però no vull trucar a la vostra porta amb un crostó de pa; també hi ha un altre nivell d'activitat per damunt dels succedanis i de les modes que, és clar, no tenen mai un valor decisiu, per beneficiosos que siguin. Prou que ho veiem, que els llorers no reconcilien! Per a la Història el viatge es fa llarg si la situació és falsa. De fet, només preparant màquines, la tècnica aconsegueix d'uniformar, més que no pas d'unir, i la cultura, en el seu compost desintoxicant, pren l'aire d'una planta malalta. Però els homes no han viscut mai sense literatura.

Qualsevol forma és aprofitable; si no la ignoreu se us arrapa fort i els segles no es distingeixen entre ells. Trobar un llit de perfecció només és possible amb uns autors que en l'exterior dominin el passat i en l'interior s'afanyin pels contrastos, la qual cosa permet de participar en el clima de totes les temperatures sense deixar que l'aigua s'estanqui. Sempre troben una manera nova de traspasar els animals i, àdhuc en repetir una festa, us lligaran amb una emoció segura i inèdita. En una fonda correntia de ressonàncies, la poesia de Foix ens escalfa l'esperit de valent. Tenim en aquesta obra un dels pocs intents de poesia total entre nosaltres, com la de Lorca en el seu país. El lirisme de Foix posa en tensió les forces més profundes de l'ésser i troba en l'insòlit amagades vies de co-neixença; és una veu sortida de la terra, però ben lluny de com ho entenien Maragall i Sagarra. Entre el blat i la pólvora, el poeta ha encès un foc secret i ha clavat l'agulla als nusos per arriscada que

hagi estat la baralla. No totes les roques serveixen per a seure. Un bon poema de Foix esdevé un clam de vida que desdobra o ultrapassa els arguments. El seu impacte dura a través del fum, i un tros de carn carregat d'ombres torna agradable l'olor dels racons més amagats. Ara bé, si preneu aquesta densitat com a defecte, el seguit d'imatges que es revelen en una primera lectura us semblaran gargots, i els mots mateixos, en llur aventura, s'entortolligaran amb les cordes de les campanes. I és que en poesia moltes pedres es belluguen; s'ha cuinat malament i molts versos transpiren oportunisme. Tampoc amb el diccionari ni amb jocs d'enginy no es recull la curiositat de l'esperit. Altrament, tot això esdevé la conseqüència de les lectures fàcils que en tants anys de rellotge parat han volgut dissimular unes acaballes. El poeta Foix, tanmateix, encara no té el lloc que li correspon en la nostra literatura, on sovint apareix desdibuixat entre d'altres que, no ho dubtem, el llevant s'emportarà (i ja comença!), precisament perquè han estat inflats a desdir. De fet, a Foix, li han penjat una etiqueta honorífica i se l'han tret del davant per evitar que el moviment de l'aire vessi l'oli damunt certs rossinyols. I en aquest cas els contratemps ens fan més repugnància. La sort no ha de ser d'una sola branca. Tot fent el manaia, encara avui els noucentistes, més o menys encoberts, busquen en la literatura catalana unes certes fidelitats cofoies mentre a l'entorn les arts evolucionen amb risc, i tòxics de tota mena desnodreixen les multituds. Tant se val! És inútil que les capelletes intentin clavar la llenya. El temps ja sap la manera de furgar en els homes, l'obra dels quals compta de debò a l'hora de passar les brases que donen caliu a la nostra cultura.

La resta és un problema de curiositat que pertany a la instrucció pública.

Joan BROSSA

Solstici d'hivern de 1978